

Una persona assequible als mitjans

Josep Cuní

Moltes gràcies, rector, degà, moltes gràcies per convidar-me, per tornar-me a permetre trepitjar aquestes instal·lacions de les quals no només en guardo un grat record, sinó a les quals espero poder tornar un altre dia.

L'Ernest, d'entrada, era una persona assequible als mitjans, i vull remarcar això, perquè no és moneda corrent. Quan és moneda corrent, segurament és per part d'aquelles persones per les quals els mitjans tenen poc interès. En canvi, quan els mitjans tenen interès per unes persones determinades, aquestes acostumen a mantenir una certa distància. No m'estranya: la relació amb els mitjans és perillosa, de la mateixa manera que és perillós l'excés de relació dels mitjans amb segons quin tipus de personatges. Però al marge d'això, des d'aquest punt de sentir-se assequible als mitjans, i els mitjans de sentir-lo assequible, hi ha dues característiques que voldria destacar, perquè tampoc no són habituals: una li era pròpia en tant que persona acadèmica. L'Ernest era disciplinat, i així, quan es tracta de col·laborar amb els mitjans també s'agraeix. Perquè era disciplinat, possiblement tenia una gran capacitat per integrar-se en els mitjans en els quals col·laborava. I, en aquest cas, ho puc dir des de l'òptica d'haver estat col·laborador dels meus programes de ràdio i d'alguns de televisió; de ràdio, permanentment durant uns quants anys, força anys, no soc capaç de posar-hi una xifra, però podria parlar tranquil·lament de deu anys i no crec que m'equivoqués; de televisió, per la seva capacitat també, segurament, de no saber dir que no, de la qual cosa ell de tant en tant es lamentava, perquè en algunes ocasions s'havia trobat enmig d'unes circumstàncies que tampoc després li havien agradat massa.

Era disciplinat perquè ho era en relació amb els continguts a partir dels quals se li demanava que participés, que parlés, i era disciplinat perquè era capaç d'adaptar-se al llenguatge que el mitjà imposava. Quan parlava a través de la ràdio s'adaptava a través del llenguatge radiofònic, de la mateixa manera que quan escrivia articles, s'adaptava lògicament al llenguatge literari i periodístic que correspongués, i quan parlava a través de la televisió, sabia acompanyar amb la

gesticulació, i sabia acompanyar també amb la seva defensa el reforçament de les tesis que podia defensar. Per tant, des d'aquest punt de vista, era disciplinat i s'integrava. I aquesta integració no venia donada només per l'adequació al llenguatge corresponent al mitjà, sinó que venia donada per la seva relació personal amb les persones dels equips dels programes als quals col·laborava, o amb els quals s'havia de vincular.

D'entrada, trucar l'Ernest Lluch per demanar-li una col·laboració puntual, quan aquesta no era fixa, volia dir que ell primer volia saber de què havia de parlar, i després, generalment, deia que sí, o, sinó, deia que no, matisant en algunes ocasions, o donant la resposta negativa, explicant per què no creia prudent o adequat participar en un programa determinat. Però era també integrat en relació amb aquest equip, perquè, quan mantenia una col·laboració fixa, periòdica, com la que va tractar durant molts anys al meu programa, independentment que ell tingués una hora concreta i determinada de presència a l'antena, no només arribava abans, sinó que el dia abans trucava i es posava en contacte amb qui fos, amb mi mateix, o amb les persones de l'equip que portessin aquell apartat, per parlar de com enfocar-lo. Era integrat, o era un col·laborador integrat perquè acceptava suggeriments amb la mateixa facilitat i llibertat que ell també suggeria. I quan dic que acceptava suggeriments, no estic dient que fos tan dòcil com per acabar dient allò que se li pogués haver demanat -que mai va passar en el meu cas- que digués i de quina manera determinada. Compte, no es tracta d'això, sinó el fet de dir: demà és el dia mundial de l'estalvi. Evidentment, ell ja sabia que era el dia mundial de l'estalvi, però el suggeriment era que ens agradaria parlar d'això, i res més, volia dir que assumia com a propi aquest concepte, es preparava per parlar l'endemà d'aquest concepte, i això no era motiu perquè no parlés d'allò que ell creia que volia parlar, en qualsevol de les moltes disciplines que era capaç de parlar. Així doncs, no deixava res a l'atzar, admetia propostes i proposava, perquè ell, d'entrada, abans de parlar, volia saber perquè després volia dir. Volia saber de què parlar perquè després volia dir coses concretes a partir del llenguatge propi del mitjà al qual havia de col·laborar. Es preparava com a mínim alguns conceptes. Qualsevol persona que no el conegués podria quedar sorpresa d'on portava apuntades les quatre o cinc idees, que podia ser tranquil·lament un retall d'un racó d'una pàgina d'un diari; qualsevol marge de qualsevol cosa prèviament impresa ja li anava bé; li podia anar bé un tovalló d'un bar o d'un restaurant, o li podia anar bé el revers d'un bitllet d'autobús que ell ja no fes servir. Qualsevol racó on hi hagués un tros en blanc li servia per apuntar-se tres o quatre coses amb una lletra de cal·ligrafia sempre idèntica.

Arribava a l'estudi amb temps. Entrava silenciosament, seia i disciplinadament esperava que li toqués el torn. I quan acabava, o es continuava quedant allà, o se n'anava a parlar amb la gent de l'equip i a fer-la petar fent comenta-

ris sobre coses que s'havien dit abans, o fent suggeriments sobre qüestions que ell creia que podrien ser de l'interès de l'audiència. Perquè això sí que ho tenia l'Ernest, sabia dominar perfectament qualsevol dels llenguatges mediàtics des de la distància, sabia perfectament també quines podien ser les temàtiques d'interès per al consum de l'audiència massiva, com és el cas dels mitjans audiovisuals. Per tant, doncs, amb la seva voluntat de voler entendre el món en el qual s'inseria -el món mediàtic- volia sobretot fer-se entendre ell. No m'estranya que hi hagi hagut la reacció popular que ha hagut en relació al seu assassinat. Perquè l'Ernest va aconseguir transmetre una manera fàcilment entenedora per part de tota la població d'aquells principis que ell volia que s'entenguessin. I la reacció ciutadana ha estat la que ha estat, perquè una de les coses més normals, més habituals que l'Ernest no havia parat d'escoltar per la ràdio en moltes ocasions -quan s'obrien els telèfons i participava l'oient o quan deixaven els seus missatges- eren elogis per com s'explicava i per com se l'entenia, cosa que no tots els col·laboradors del mitjans audiovisuals recullen. «A aquest senyor sí que se l'entén!», solien dir, si em permeten el perfil, les senyores Maries. És clar, «A aquest senyor sí que se l'entén!» per part de la senyora Maria o el senyor Joan és un elogi. Una altra cosa és que després, en segons quins plantejaments polítics, es pogués diferir i poguessin diferir aquests mateixos oients de les tesis que ell defensava. Des d'aquest punt de vista, la característica de l'Ernest era, davant d'un micròfon sobretot, la de la capacitat de saber reconvertir a un llenguatge popular, allò que podria ser un gran principi científic, en el cas de l'economia, per exemple. I això mai no ho va entendre ni com una concessió, a diferència d'alguns dels seus, diguem-ne, col·legues, sobretot en unes èpoques una mica més allunyades, ni tampoc ho va entendre ell com un esforç que havia de fer per justificar-se la col·laboració, sinó com un element bàsic i elemental, insisteixo en la premissa, d'adequació al mitjà.

He portat una cinta casset, que passaré si em permeteu; és molt breu en la seva intervenció, i és molt significativa d'això perquè va ser una de les seves darreres participacions. Ell estava molt interessat en el futbol, i així m'ho havia demanat i per això aquest any estava col·laborant en una tertúlia de futbol, perquè ell tenia ganes de parlar del Barça des de la voluntat constructiva. Com saben, ell va formar part de la candidatura derrotada a les eleccions presidencials del Barça, però immediatament després de la derrota, va suggerir a tots els integrants de la candidatura encapçalada pel senyor Bassat que durant aquesta temporada no fessin oposició; que després de molts anys d'oposició a Núñez i tot el que Núñez va suposar, aquesta havia de ser una temporada de respecte i d'integració per deixar que, com a mínim, la unitat tornés a niar entre els socis del Barça. Des d'aquest punt de vista, ell volia parlar de futbol, però per parlar de futbol, no per parlar del Barça, no per parlar de la junta directiva. I em deia:

«no vull parlar de la junta directiva perquè desgraciadament massa temps he hagut de parlar en contra del Núñez, i això s'ha d'acabar i hem de contribuir entre tots que el soci torni a sentir-se membre d'una entitat potent com és el Barça». Doncs bé, participava en això, la qual cosa no vol dir que quan entrés no digués «vull parlar del concert de l'altre dia» o «m'hauries de deixar trenta segons perquè vull fer un esment especial d'una circumstància concreta».

Al marge d'això, l'havíem recuperat també per a l'antena amb un comentari específic econòmic cada dilluns a partir dels plantejaments econòmics que es poguessin albirar per la setmana, des d'un punt de vista d'actualitat, i del recull de les coses més destacades de la setmana passada. I he portat la cinta de la seva participació en una de les seves darreres cites, just el dia mundial de l'estalvi. I l'he portat perquè em sembla molt significatiu. Qualsevol catedràtic d'economia que hagués volgut lluir-se hauria fet una dissertació sobre la importància de l'estalvi ateses vés a saber quantes característiques i quantes variables. Escoltin exactament en què reconverteix el seu comentari sobre el dia mundial de l'estalvi:

-Josep Cuní: Professor Ernest Lluch, bon dia i bona hora. Així, els catalans hem deixat de ser tan gasius com es deia, i, com diu el tòpic, per passar a ser uns malgastadors, perquè Catalunya és una de les comunitats autònomes que més gasta, o, dit d'una altra manera, que menys estalvia.

-Ernest Lluch: Oh i tant! Jo crec que els catalans hem perdut un dels trets que ens diferenciava, una entitat, al meu entendre, gravíssima, a la qual hi col·labora gaire bé tot, entre ells les caixes d'estalvi, que van regalar una llibreta quan naixia un nen, quan entraves al batxillerat a l'escola t'obrien una i t'ingressaven 25 pessetes. Ha desaparegut tot aquest ambient i ens hem transformat en uns *madrilenyos* totals i absoluts des del punt de vista de l'estalvi.

-J. C.: Per què no estalviem?

-E. L.: Jo crec que no estalviem per una raó que en principi és veritat. Si tothom diu que tot va tan bé i que el futur és tan segur i tan esplèndid, la gent no té per què estalviar. També ha fet molt de mal la reducció de l'impost sobre la renda. La gent, com va passar a Estats Units i era de preveure, si et diuen, miri, no ha de pagar l'impost sobre la renda, escolti, això és *ancha es Castilla*. Llavors resulta que la gent redueix la seva cota d'estalvi. I pensem que quan es va fer la reducció de l'impost sobre la renda s'estalviava una mica més del catorze per cent del que es guanyava, i ara estem estalviant només que l'onze per cent, i tot això baixant.

-J. C.: Professor Lluch, però més enllà del que seria el tòpic, la característica, l'anècdota de l'estalvi o no estalvi, quin és l'element que fa preocupar un expert com vostè que un país no estalviï? És a dir, que les per-

sones, les famílies, no estalviïn en la mesura que estalviaven abans?

-E. L.: Dues coses preocupen, sobretot. La primera, que la inversió que és bona i que n'hi ha, com que aquí no estalviem, hem de buscar l'estalvi de fora, que és com el nostre estalvi, però amb una diferència, que després hem de pagar un tipus d'interès que s'anirà fora, i per tant, el país surt debilitat. Aquesta és una raó. I la segona, que això pressuposa que en el futur la gent tindrà problemes, sobretot en la jubilació, que és quan es disfruta més dels estalvis. I són dues coses importantíssimes. Aquí a Espanya tenim una altra característica, i és que hem deixat d'estalviar, i en canvi, i és una de les raons per les que cau l'euro, els diners d'aquí, que es feien aquí, menys que abans, però molts d'ells van a invertir-se a Estats Units, i en invertir en Estats Units, comprem dòlars, i llavors cau el preu de l'euro.

-J. C.: De què serveix, doncs, un dia mundial de l'estalvi?

-E. L.: Hauria de servir. Jo convocaria a les caixes catalanes, que aquí són les més importants, o la part del sector financer que pesi més, que es transformin en defensors de l'estalvi, perquè pels contes de l'escola de petit, explicava allò de les formigues i les cigales. Ara som quatre gats els que ho defensem. Quan anem a Madrid i ens diuen «los catalanes soys unos tacaños», llavors jo contesto «¿y qué?», perquè es pensen que ens insulten. «Pues si señor, soy un tacaño, ¿qué pasa?». Tota aquesta cultura de l'estalvi ha desaparegut i això porta que a la llarga hi hagi menys inversions per aquest país, menys creixement i més por quan un sigui gran.

Doncs ja està. I això en tres minuts escassos. Això era l'estalvi, o el Dia Mundial de l'Estalvi segons l'Ernest Lluch. És obvi que qualsevol persona que ho volia entendre ho podia fer sense cap gran esforç. Evidentment, també val a dir, i aquesta seria la part més anecdòtica, que l'Ernest tenia guanyada a pols fama de gasiu. Guanyada a pols, però de la qual ell feia pública ostentació. Fins l'extrem que s'explica que la seva màxima rivalitat la tenia amb el Joan Raventós, que és un altre personatge que tampoc no s'amaga de ser-ne. Que en Joan Raventós és de mena gasiu ho saben tots els diputats i diputades especialment, perquè les mesures que van prendre quan va arribar a la presidència del Parlament van ser contundents. Deixem-ho aquí, no? No és a mi a qui toca entrar en aquest exemple. Només dir això perquè tant l'un com l'altre mantien la pugna per veure qui dels dos encapçalava el rànquing dels més gasius. I depèn de com anés la situació, sobretot quan es trobaven, una de les seves bromes característiques era posar de manifest davant de l'altre qui havia arribat al sùmmum de l'estalvi, diguem-ho eufemísticament. Res més, només dir que amb

aquesta mostra, amb aquests escassos tres minuts es posa clarament de manifest com una persona experta en un tema és capaç d'adequar el seu llenguatge a un mitjà de comunicació de consum massiu, en aquest cas la ràdio. L'Ernest també era això.